

Budapesti levelet

Kedves Barátom!

Budapest, április hó

Az ország lakossága feszült figyelemmel tekint Délamerika felé és reméli, hogy a küzdő felek mihamarabb kiutat találnak e nem kívánatos háborúból. A közvélemény egyébként az angoloknak „drukkol”, mert az argentin katonai kormányzat lépése a Falkland szigetek megszállásával nagyon emlékeztet az oroszok keleteurópai akcióihoz. Az argentinoknak rossz néven veszik, hogy időszerűtlen katonai akcióval elvonták a világ közvéleményének figyelmét Kelet-Európáról. Vezetőink is tisztában vannak azzal, hogy csak a mai kelet-nyugati politikai és katonai egyensúly teszi lehetővé a jelenlegi helyzet fenntartását. Minden új hírt, eseményt ebből a szempontból ítélünk meg. Különben a második világ-háborúból ismert kérdéssel fogadjuk a híreket: jó ez nekünk?

A lakosság jórésze bizonyos értelemben szkeptikusan viselkedik a mind szélesebben kiterjedő ellenzéki mozgalmak iránt. Félnék, hogy kiszélesedésük a rendszert ellenakciókra, keményebb magatartásra kényszeríti és egyszerre vége lesz a mai aránylagos jólétnek. Biztonsági szerveink eddig jórészt tartózkodó magatartást tanúsítottak. A Rajk szamizdat-butik kb. száz látogatóját lefényképezik, kapcsolataikat figyelik, de csak ritkán jártak el ellenük. Már több mint százezer oldal szamizdat kiadványt adtak el oldalanként 1 Ft-ért! Ebből a pénzből Rajkék földalatti kiadválalatot létesítettek „AB” elnevezéssel. A válalat eddig 5 szamizdat-kiadványt adott ki.

Létszámban és politikai súlyban több gondot okoz a rendszernek a „bázis-közösségek” aktivitása. Ezek két arcvonalon küzdenek. Egyik ellenfelük a Lékai primás vezette püspöki kar, a másik a rendszer, az egyházi ügyi hivattallal az élen. Tagjaik száma rohamosan nő és így sokan már az egyházon belüli szakadástól beszélnek. Noha ez túlzás, de komoly problémát okoznak. A hozzájuk csatlakozott fiatal papok számát mintegy 50-re teszik! Mind élesebben támadják az egyházi hierarchiát a II. Vatikáni Zsinat határozataira hivatkozva. Ez ugyanis elismerte a katonai szolgálat megtagadásának jogát azoknál, akik lelkiismereti okokra hivatkoznak. Lékaiék az ellenkező álláspontot képviselik. A napokban a bíróság Merza József katolikus lelkészt a katonai szolgálat megtagadása miatt a leosúlyosabb büntetésre, 5 évi börtönre, paptársát Becze Imrét 30 hónapi börtönre ítélték. Pintér István lelkészt pszichológiai módszerekkel elhatározásának megmásként kényszerítették. Pintér azóta egy „Futkosó” elnevezésű büntető században teljesít katonai szolgálatot. Ide tartozik még a feltűnést keltő Bulányi-ügy. Bulányi György piarista atya hívei a bázis-közösséghez tartoznak. Vitája a püspöki karral ugyan teológiai természetű, de ő is elutasítja a mai katolikus hierarchia vezető szerepét. Lékaiék az elmúlt hónapban egyházi bíróság elé állították Bulányit, de ő itt is kitarított elvei mellett. Sőt, az eljárás után az „Új forrás” nevű sokszorosított iratban megismételte nézeteit.

A bázis-közösségek működése hasonlít a kelet- és nyugat-európai „béke-mozgalmak”-éhoz, azzal a kiegészítéssel, hogy nemcsak a nyugati, hanem a keleti katonai leszerelésért

is síkra szállnak. Követelik a lengyel katonai diktatúra megszüntetését és a szovjet közep-hatóságú rakéták felszámolását. Mivel célkitűzéseik nem elméleti, hanem gyakorlati síkon mozognak, a béke-mozgalmak veszélyesebbek a rendszer számára. Ez a keresztény-pacifista mozgalom komolyabb politikai erőpróbára készítheti a mai vezetést.

Szellemi elitünk ellenzéki szerepe nem hasonlítható össze az orosz, cseh, vagy lengyel polgárjogi mozgalmakéval. Nálunk a magot kb. 200 főre tehető író, művész, tudós képezi, akik lényegében mérsékeltek, de a szabad bírálat elvét képviselik. Jellemző, hogy pl. a Charta 77 aláíróinak bebörtönzése elleni tiltakozók közül pl. csak egy volt párttag, aki ezért csupán „figyelmeztetést” kapott. Érdekes Heller Ágnes esete. Sokan őt is az ellenzékhez számítják otthon és idekint is. Ez utóbbiak elfelejtik, hogy Heller Ágnes a rendszer engedélyével jött Nyugatra és távolléte alatt otthon már eddig 3 könyve jelent meg! Milyen ellenzéki lehet az, akinek műveit az általa „támadott” rendszer még távollétében is kiadja? Ezzel a rafinált taktikával a rendszer „felvizezi” az ellenzékét és félrevezeti a Nyugatot. Otthon is eléri célját, mert pl. a munkásság nem ismeri ki magát ebben a zürzavarban és inkább tartózkodó álláspontot foglal el. Tehát lényegesen eltérünk a lengyel ellenzékétől, ahol az értelmiségiek a munkásság képviselőivel együtt küzdenek közös céljaikért.

A legrafináltabb eljárást az írókkal szemben alkalmazza a párt. Állandóan hirdeti: nálunk nincs cenzúra. Arról azonban hallgat, hogy van „fekete lista”. Aki rajta szerepel, annak munkája nem publikálható! Ez ellen nincs fellebbezés, a lista titkos. Hogy mindez hova vezet, két példával szeretném megvilágítani. **Eörsi István**, ismert író, egyik művét 12 évig tartották a sülyesztőben, most hirtelen kiadták. Másik munkáját még 1971-ben kinyomtatták, de azóta raktárakban hever. Forgalmába hozni nem engedték. Ennél az esetben is nagyobb feltűnést keltett Illyés Gyula: Szellem és erőszak c. könyvének története. Az erdélyi és felvidéki magyar-üldözésről szóló könyvét a Magvető „Gyorsuló idő” sorozatában kinyomtatták ugyan, de forgalomba nem került. Úgy tudjuk, hogy néhány kikerült példány alapján Nyugaton többszáz példányban utánnomással kihozták és így kerülő úton jut haza, valamint Erdélybe és a Felvidékre! Ez is mutatja, hogy rang, népszerűség sem számít, csak a rendszer pillanatnyi érdeke. Lelki terrorral zsarolják az írókat. Egyik oka annak, hogy jórészt nem áll ki a fiatal ellenzéki írók mellett.

Kádár váratlan bonni látogatásának híre meglepetést keltett. A pártban nyíltan beszéltek, hogy hazánk gazdasági helyzete miatt utazott Németországba. A 8 milliárd dollárnyi nyugati adósságunkból még ez évben 2 milliárd visszafizetése esedékes. A rövidlejáratú hitelek visszafizetésénél a nyugati bankok nem ismernek halasztást. Kádár újabb, államilag garantált hitelt kért Bonnban, hogy a még ez évben esedékes részleteket visszafizethesse. Hírek szerint Kádár megnyugtatta Bonnt, hogy minden lépésünket Moszkvával előzetesen tárgyalta.

A keleti tömbhöz való tartozás sok áldo-

zatba kerül. Most pl. lengyel vendégmunkásokat kell alkalmaznunk. Addig beszéltünk a magyarországi munkaerő-hiányról, míg a Comecon ránk kényszerítette a munkanélküli lengyeleket. Ők ugyanis nem tudják, hogy a valóságban nálunk is van munkanélküliség, de a gyárak kapuin belül. A dolgozók ezreit foglalkoztatják olyan munkakörökben, ahol rájuk semmi szükség nincs, de a bérüket fizetni kell. Ezért a lengyelek foglalkoztatása további terhet jelent a népgazdaság számára.

A paksi atomerőműről az utóbbi időben nem hallottunk semmit. Állítólag a biztonsági garanciával bajok vannak. Főleg a felhasznált rádióaktív anyagok tárolása okoz súlyos problémát. A környék lakossága nyugtalan, mert kérdéseire nem kap megnyugtató választ. A hatóságok csak annyit közöltek, hogy „biztonságos helyen” tárolják majd a veszélyes anyagot. Az osztrákok is érdeklődtek a biztonsági rendszerabályokról, hiszen Paks légvonalban csak 200 km-re van Béctől. Budapest még inkább veszélyben van, hiszen csak 115 km-re fekszik az atomerőműtől. Az eredeti tervek szerint az erőműnek 1981-ben kellett volna áramot szolgáltatnia. Eddig még semmit nem produkált! Emlékszünk, hogy 1979-ben az újságírók előtt a kormány kiküldöttje magabiztosan jelentette ki, ha a kitűzött időben nem szolgáltat áramot Paks, az ország lakói majd sötét tévé-ernyők előtt ülnek.

Néhány pesti viccel zárom levelem:

Két pesti polgár beszélget.
Hogy vagy?
Ma jobban, mint holnap.

— * —

Milyen a szocialista bor?
? ? ?
Független a tőkétől.

— * —

Politikai oktatás az iskolában:
Ki a mi apánk? — kérdi a tanító.
Lenin — válaszol az egyik tanuló.
Jól van! — És ki az anyánk?

A párt — válaszol egy másik gyerek.
Kitűnő! — És te mi akarsz lenni? — kérdezi egy másik gyerektől:
— Árva!

— * —

Az újonnan kinevezett párttitkár feleségével elmegy az Operába és megnézik egy balletet. Amikor a táncosok lábújjhegyen a színpadra lépnek, a párttitkár meglöki feleségét:
— Mi ez már megint? Mért nem alkalmaznak magasabb növésű lányokat?!

— * —

Mit jelent oroszul DDR?
Dava, dava, roboti!

— * —

Hárman isznak együtt: Brezsnyev, Kádár és Jaruzelszky. Brezsnyev koccint a világkommunizmusra, — Kádár a magyar szocializmusra. Jaruzelszky félretolja a poharat: — Éhgyomorra nem iszom!

Szeretettel ölel:

Barátod